

**Lestijärvi
Kirkonkylä
asemakaavan muutosalueen
muinaisjäännösinventointi
2007**

Hans-Peter Schulz

Kustantaja: Lestijärven kunta

Sisältö:

Perustiedot.....	2
Inventointi	2
Yleiskartta	3
Lestijärven rannansiirtyminen	4
Sammalisniemen kaava-alue.....	5
Muinaisjäännökset.....	6
LESTIJÄRVI 20 KIRKONKYLÄ/PIKKU-KANNUS	7
LESTIJÄRVI 43 JOKITALO/SAMMALISNIEMI A.....	9
LESTIJÄRVI 44 JOKITALO/SAMMALISNIEMI B.....	10
Pappilanpuro/Jokisuun kaava-alue	12

Kansikuva: Sammalisniemen rantavyöhyke kuvattu etelästä

Perustiedot

- Alue:** Lestijärven kunnan kirkonkylän ympäristö, kaavamuutosalue (nykyisen rantakaavan muutos asemakaavaksi; ks. yleiskartta).
- Tarkoitus:** Rajoittaa tunnettujen muinaisjäännösten alueet ja etsiä uusia muinaisjäännöksiä. Tarkistaa riittävässä määrin, tihein pistokokein ja maastoltaan muinaisjäännöksille otollisilla alueilla kattavasti.
- Työaika:** Maastotyö: 3. -4.11.2007
- Tekijät:** Maastotyö Hans-Peter Schulz. Raportti H.-P. Schulz, T. Jussila
- Kustantaja:** Lestijärven kunta.
- Aiemmat tutkimukset:** kunnassa suoritettu inventointi v. 1982, M. Torvinen, sekä perusinventointi 1987, A. Justander, M. Enbuska.
- Tulokset:** Tutkimusalueelta tunnettiin ennestään 3 kivikautista asuinpaikkaa ja kaksi löytöpaikkaa (kaikki Sammalisniemessä). Inventoinnissa pystyttiin rajoittamaan kohde Lestijärvi 20 tarkasti, kohteelle Lestijärvi 43 on voitu määrittää maksimilaajuus, kohde sijaitsee peltoalueella, joka oli sängyllä. Kohteen Lestijärvi 44 aiemmin saadut löydöt tulivat vesijättömaalta/rantapalteleesta, eli sekundaarisesta kontekstista. Uusia muinaisjäännöksiä ei löydetty.

Inventointi

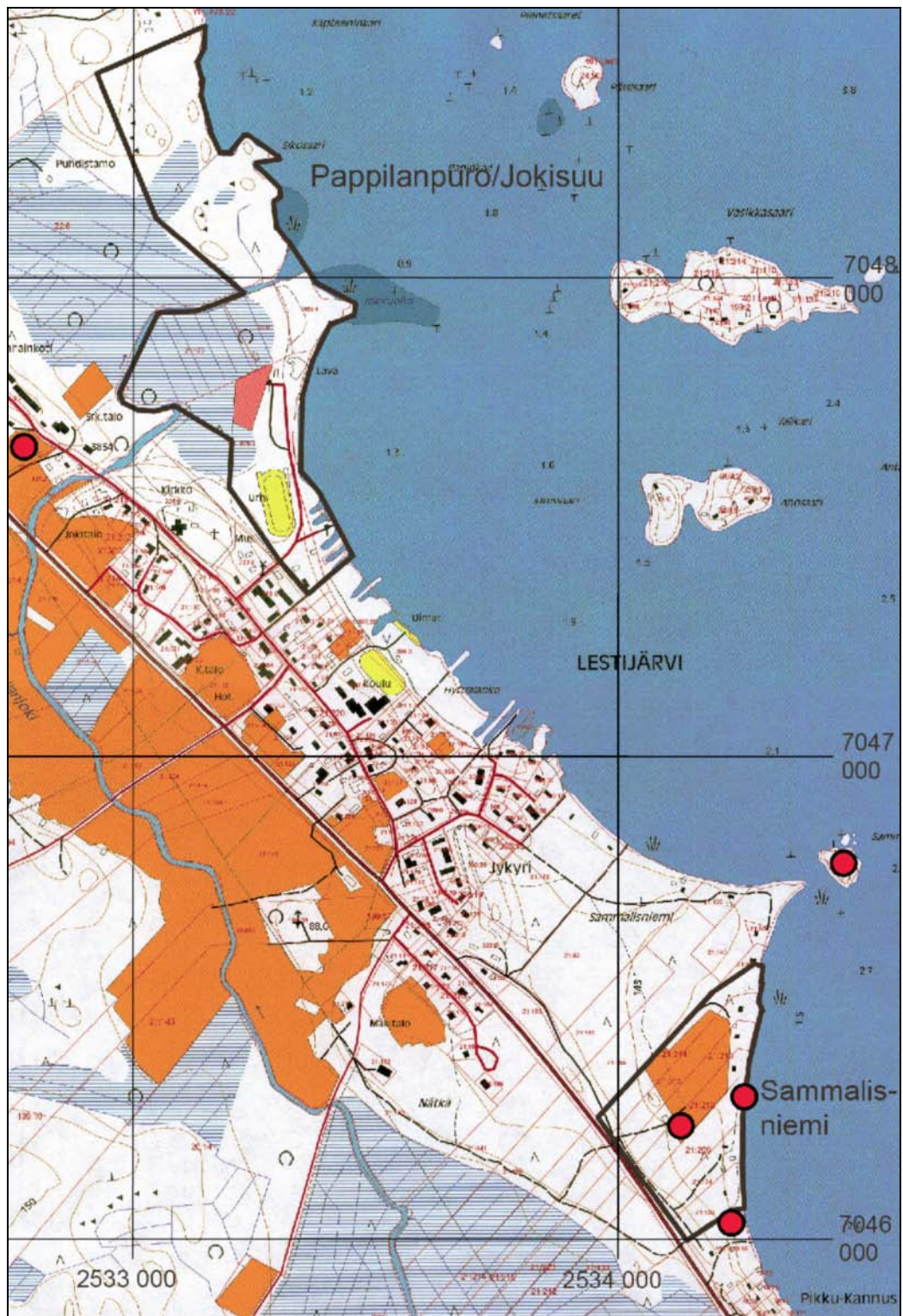
Inventointi suoritettiin marraskuun alussa. Inventointimenetelmistä oli sovittu etukäteen maakunta-
arkeologi Kaisa Lehtosen (Museovirasto, Vaasan aluetoimisto) kanssa. Tämä koskee erityisesti koekuopitusta Sammalisniemellä, jossa koekuopat tunnettujen muinaisjäännösten lähellä ja koepistoja muinaisjäännösalueella tehtiin nimenomaan museoviraston annettujen ohjeiden perusteella. Inventointimenetelmät selitetään tarkemmin kaava-alueiden kohdalla.

Kaava-alueiden rajat on valmistusvaiheessa jonkun verran muuttuneet, tämän raportin rajaus perustuu Lestijärven kunnan rakennustarkastaja Olavi Syrin lokakuussa 2007 antamiin tietoihin.

Espoossa 19.12.2007

Hans-Peter Schulz

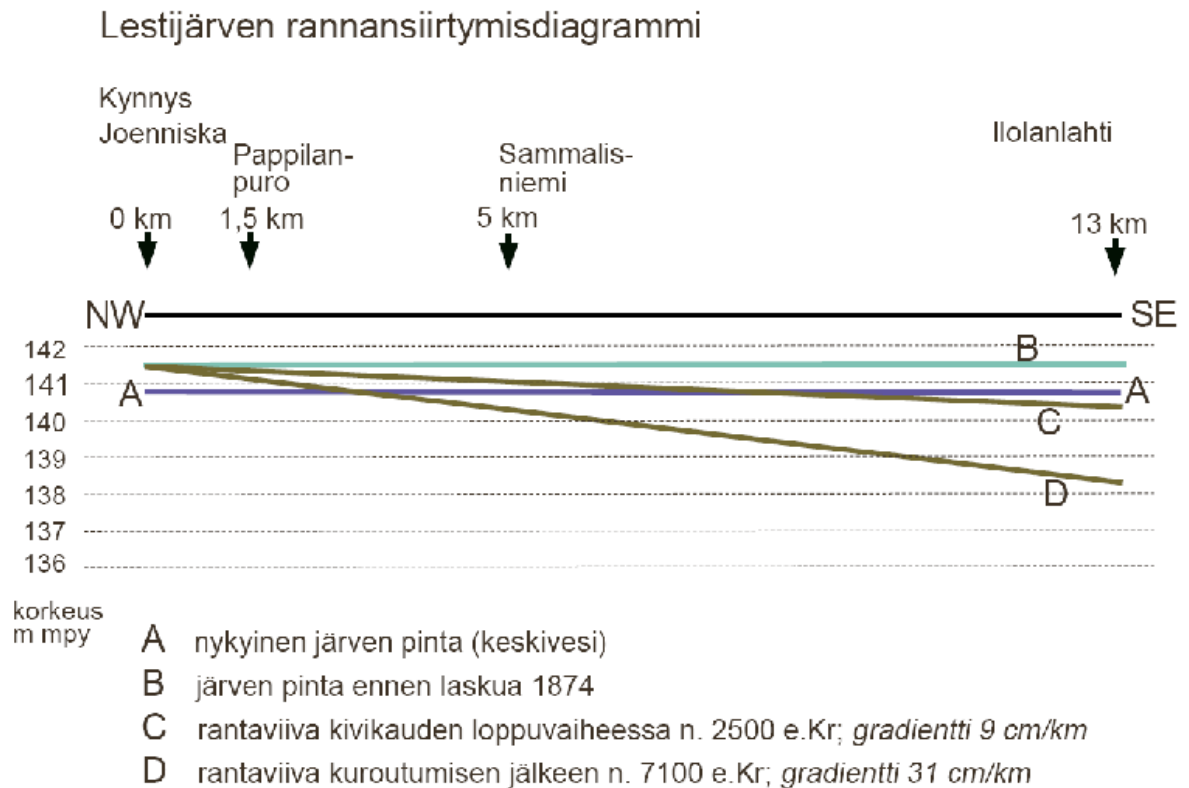
Yleiskartta

Yleiskartta Lestijärven kirkonkylä sekä Pappilanpuro/Jokisuu ja Sammalisniemen kaava-alueet. mk n. 1:13 500. Tutkimusalueet ympäröity paksulla mustalla viivalla, tunnetut kiinteät muinaisjännökset on merkitty punaisella pisteellä.

Pohjakartta © Lestijärven kunta.

Lestijärven rannansiirtyminen

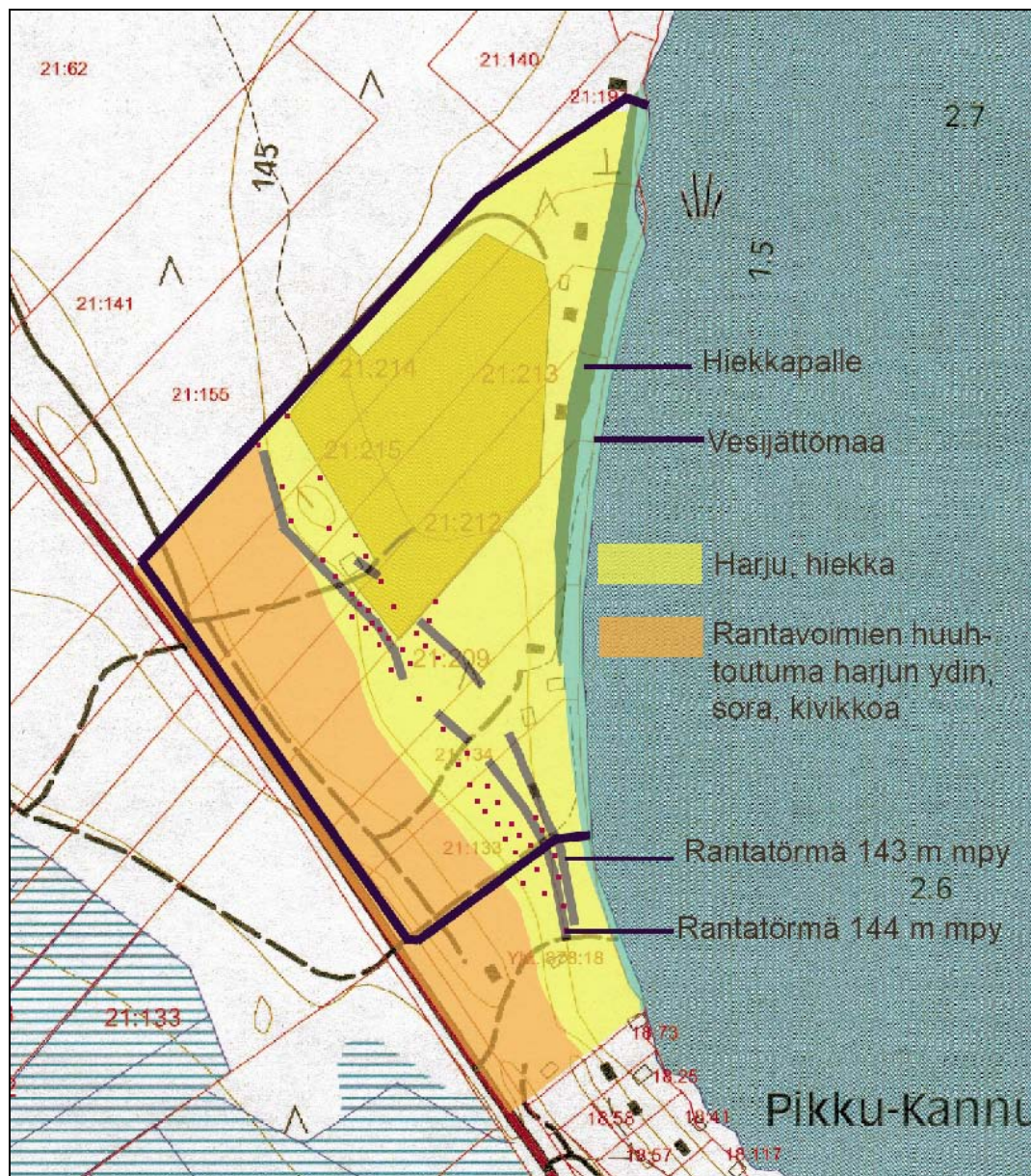
Lestijärven kehittämissivaiheet ovat hyvin tärkeitä järven rantavyöhykkeen inventoinnin kannalta. Järvi kuroutui Ancyclusjärvestä (jäkäkauden jälkeinen makean veden vaihe itämeren altaassa) n. 7100 e.Kr. Järvi on luode-kaakko- suuntainen, n. 13 km pitkä ja 7,5 km leveä. Sen lasku-uoma sijaitsee luoteessa, voimakkaamman maankohoamisen suunnassa. Sen takia järvi on ollut koko ajan transgressivinen. Kynnyksen kohdalla tilanne ei muuttunut, mutta esim. Ilolanlahdessa, kynnnyksestä 13 km kaakkoon, vedenpinta on noussut kuroutumisen jälkeen liki 4 m. Järvi laskettiin 1800-luvulla kahteen otteeseen, vuonna 1874 perattiin Joenniskan lasku-uoma laajamittaisesti. Keskiveden pinta laski sen seurauksena n. 80 cm:llä.

Järven laskun takia nykyiset rantavyöhykkeet ovat vesijättömaata, vyöhykkeen leveys vaihtelee paikan topografiasta riippuen muutamasta metrillä useisiin kymmeniin metriin. Vesijättömaan rajalla sijaitsee tavallisesti - Lestijärvelle hyvin tyypillinen - kivipalle (kivinen rantavalli), joka saattaa olla jopa 2 m korkea ja useita metriä leveä. Järven lounaispuolella, jossa harju ulottuu järvelle asti, on syntynyt hiekkapalteen, jotka voi olla jopa kymmenen metriä leveitä. Sammalisniemen kohdalla on hyvin säilynyt hiekkapalle.

Järvioltaan vedenpinta ei voinut nousta missään vaiheessa yli 142 m mpy. nykyistä korkeutta järven luoteispuolen maaston kohokuvion takia. Korkeammalla olevat rantatörmät ovat siten syntyneet Ancyclus-vaiheessa ennen 7100 e.Kr.

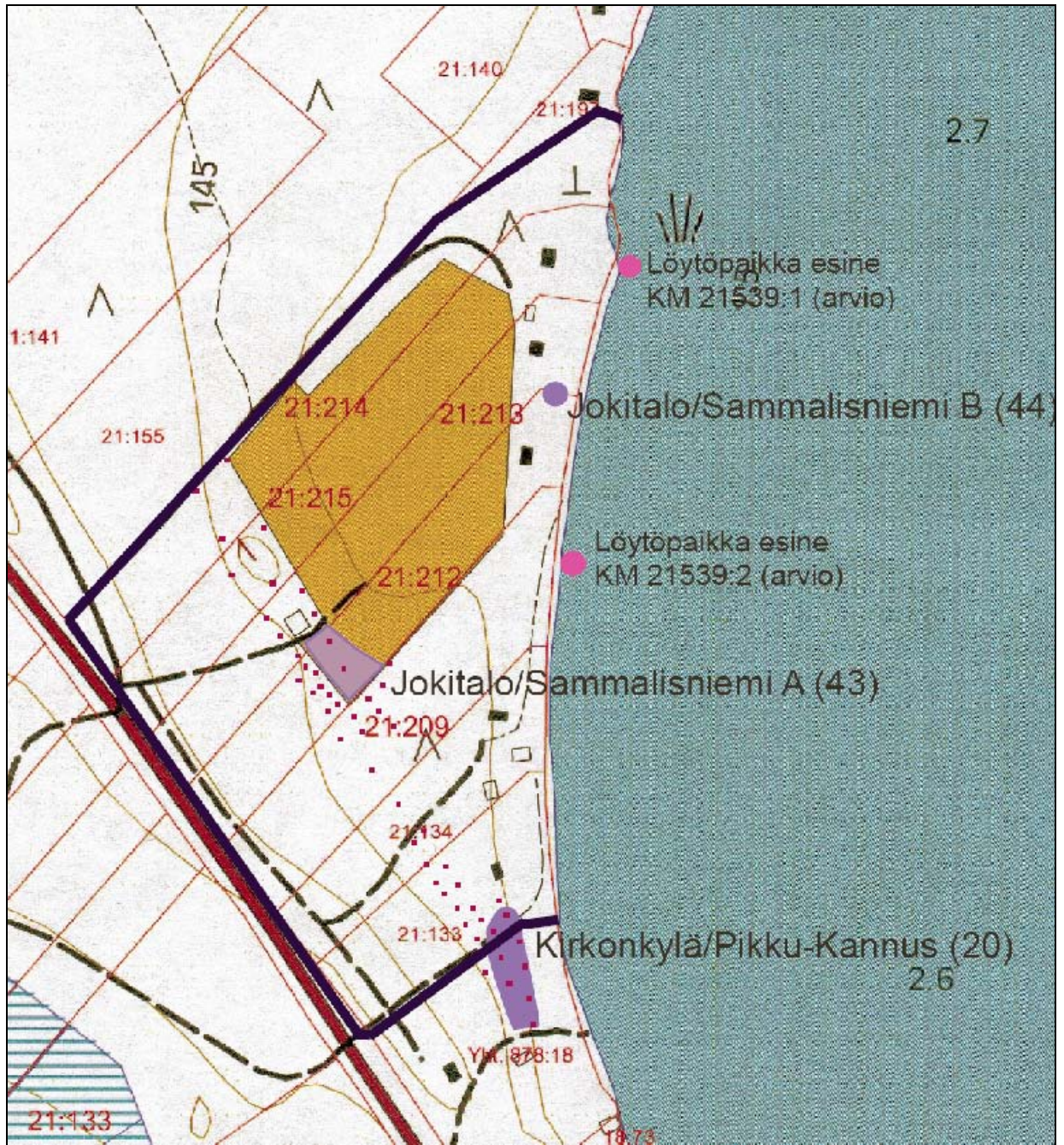
Sammalisniemen kaava-alue

Koko alue tarkastettiin pintahavaintojen osalta. Alue yli 145 m on huuhtoutunutta sora/ kiviä ja melko epätasainen. Maantien lähellä ovat useita pieniä soranottokuoppia. Yksi kuoppa aivan kaava-alueen eteläkulmassa on säännöllisen pyöreä, mutta osoittautui koeopistossa melko nuoreksi. Korkeudessa 144 ja 143 m on paikoitellen havaittavissa kaksi muinaista rantatörmää, joiden yläpuolella sijaitsevat tunnetut muinaisjäännökset Kirkonkylä/Pikku-Kannus ja Jokitalo/Sammalisniemi A. Tällä vyöhykkeellä tehtiin yht. 60 koekuoppa (30x30 cm) tai koeopistoja, joilla muinaisjäännökset pystyttiin rajaamaan. Lisäksi tarkastettiin mökkiteiden leikkaukset. Uusia löydöksiä ei tehty. Rantavyöhykkeen inventoinnissa ei löydetty merkkejä muinaisjäännöksistä, vaikka havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kartta 2. Sammalisniemen kaava-alue: maaperä, pintamuodostelmat
Inventoinnin koekuopat pieninä punaisina neliöinä. Mk n. 1:4000

Muinaisjännökset

pohjakartta © Lestijärven kunta

Kartta 3. Sammalisniemen kaava-alue: muinaisjännökset ja irtolöydöt. Inventoinnin koekuopat pieninä punaisina neliöinä. Kiinteät muinaisjännökset sinipunaisella. Mk n. 1:3500

LESTIJÄRVI 20 KIRKONKYLÄ/PIKKU-KANNUS

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen (?)/varhaismetallikautinen

Laji: asuinpaikka

Kartta: 2341 10 Lestijärvi

keskipiste

x: 7046 020 /y: 2534 230 z: 144 ±1 m

p: 7047 915 / i: 3384 902

rajat (tarkkuus ± 5 m)

pohjoisreuna x 7046 065 /y 2534 231 - x 7046 053 /y 2543 213

p 7047 960 / i 3384 907 - p 7047949 / i 3384 886

muinaisjäännösalue ulottuu etelään ainakin pisteisiin

x 7045 988 /y 2534 231 - x 7045 992 /y 2534 245

p 7047 883 / i 3384 901 - p 7047 887 / i 3384 915

sitä n. 40 m etelään sorakuopan leikkauksessa ei havaintoja muinaisjäännöksestä
(x 7045954 /y 2534243; p 7047849 / i 3384 911

Tutkijat: Torvinen M. 1982 inventointi, Justander A., Enbuska M. 1987 inventointi, Schulz H.-P. 2007 inventointi

Löydöt: KM 21610:1-3, kvartsi-iskoksia, kivilaji-iskos, palanutta luuta., Torvinen M. 1982.

Sijainti: Paikka sijaitsee Lestijärven kirkosta 1,85 km kaakkoon , n. 25 m Lestijärven rannasta lounaaseen korkean muinaistörmän päällä.

Huomiot: Muinaisjäännösalue sijaitsee korkean muinaisen rantatörmän yläpuolella. Maaperä on hiekkaa. Samalla alueella on myös vanha pelto (mitat n. 30 x 10 m), jossa maanpinta on n. 5-10 cm alempana kuin ympäristöstään, pelto sijaitsee törmän reunasta n. 5 m lounaaseen. Peltokerros on 10 cm paksu, ja pintakasvillisuuden perusteella se on jäänyt pois käytöstä vähintään useita vuosikymmentä sitten. Koepistoista löytyi n. 80 m pitkistä ja 15-20 m leveältä alueelta 5 – 15 cm vahva nokin tummanharmaa kulttuurikerros, jossa oli palaneita kiviä, hiiltä ja kivimurskaa, pelton kohdalla kulttuurikerros peltokerroksen alla oli ohuempi (koska kyseessä oli tunnettu muinaisjäännös, selvitettiin ainoastaan maakerrokset koepistojen avulla). Kulttuurikerros ulottui aivan törmän reunalle saakka. Sen väri ja koostumus viittaavat enemmän varhaismetallikautiseen kuin kivikautiseen asuinpaikkaan. Asuinpaikasta n. 200 pohjoiseen rantavedestä on löytynyt tasakantainen piinuolenkärki (KM 21539:2, kohde Lestijärvi 44).

Kartta sivulla 6

Kuvat seur. sivulla

Kuva 1 Kohde Lestijärvi 20 Kirkonkylä/Pikku-Kannus, asuinpaikan pohjoisosa kuvattu lounaasta. Kuva H.-P. Schulz

Kuva 2. Sama kohde, törmä kuvattu järven rannasta koillisesta. Kuva H.-P. Schulz

LESTIJÄRVI 43 JOKITALO/SAMMALISNIEMI A

- Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka
 Kartta: 2341 10 Lestijärvi
keskipiste
 x: 7046 215 /y: 2534 128 z: 144 ±1 m
 p: 7048 115 /i: 3384 809
rajat (maksimilaaajuus, ei varsinaisen mj-alueen rajat; tarkkuus ± 5 m)
 pohjoisreuna x 7046 227 /y 2534 106 - x 7046 239 /y 2543 120
 p 7048 128 /i 3384 787 - p 7048 139 /i 3384 802
 eteläreuna x 7046 129 /y 2534 134 - x 7046 214 /y 2534 152
 p 7048 092 /i 3384 814 - p 7048 113 /i 3384 814
- Tutkijat: Justander A., Enbuska M. 1987 inventointi, Schulz H.-P. 2007 inventointi
 Löydöt: KM 23854:1-6, pii-esine (?), kvartsi-esineitä, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta., Justander & Enbuska, 1987.
- Sijainti: Paikka sijaitsee Lestijärven kirkosta 1,6 km kaakkoon, n. 200 m Lestijärven rannasta lounaaseen peltoalueella.
- Huomiot: Inventoinnissa 1987 todettulöytöalue sijaitsee pellon yläreunassa lähellä latoa, havain- toja tuli silloin n. 10 x 10 m alueelta. Inventoinnissa 2007 koko pelto oli sängellä eikä pintahavaintoja mahdollisia. Koepistoissa havaittiin n. 20 cm vahva multakerros ja sen alla puhdasta mineraalimaata. Muinaisjäännöksen rajoittaminen pelto-alueella ei ollut mahdollista. Pellon ympäristössä tehdyt koekuopat osoittivat ettei muinaisjäännösalue ulottuu peltoalueen ulkopuolelle. Pellon etelä- ja pohjoispuolella on säilynyt muinais- törmä, peltoalueella se on tuhoutunut. Törmä on todennäköisesti muodostanut asuin- paikan koillisrajan.

Kartta sivulla 6

Kuva 3. Kohde Lestijärvi 43 Jokitalo/Sammalisniemi A, pohjoisesta. Kuva H.-P. Schulz

LESTIJÄRVI 44 JOKITALO/SAMMALISNIEMI B

- Rauh.lk: 2/3
 Ajoitus: kivikautinen (?)
 Laji: asuinpaikka (?) / löytöpaikka
 Kartta: 2341 10 Lestijärvi
 x: 7046 412 /y: 2534 262 z: 141 –142,5
 p: 7048 306 / i: 3384 952
(koordinaatit ovat inventointikertomuksen 1987 Sammalisniemestä tehdyn kartan mukaan, johon löytöpaikat on merkitty, saman raportin koordinaattitiedot poikkeavat piirustuksesta; museoviraston Lestijärven kunnalle toimittamassa aineistossa on merkitty ai-noastaan esineen KM 21539:2 löytöpaikka)
- Tutkijat: Torvinen M. 1982 inventointi, Justander A., Enbuska M. 1987 inventointi, Schulz H.-P. 2007 inventointi
- Löydöt: KM 23855:1-3, kvartsikaapimia ja -iskoksia, Justander A., Enbuska M. 1987. Aiemmin saatu: irtolöytöjä rantavedestä, noin 100 m pohjoiseen liuskekeihäänkärki KM 21539:1, sekä tasakantainen piinuolenkärki, kvartsilöytöpaikasta n. 100 m etelään.
- Sijainti: Paikka sijaitsee Lestijärven kirkosta 1,5 km kaakkoon, Lestijärven rannassa hiekkaisella rantavallilla.
- Huomiot: Kvartsien löytöpaikka ei pystytty paikantamaan, alueella on useita umpeen kasvaneita leikkauksia hiekkavallin läpi. Se sijaitsee inventointiraportin 1987 kuvauksen mukaan joka tapauksessa hiekkapaltelella, joka on syntynyt ennen järvenlaskua 1874. Mikäli löydöt ovat peräisin kivikautisesta asuinpaikasta, ne eivät voineet olla alkuperäisessä kontekstissa. Sama koskee irtolöydöt rantavedestä (ks. rannansiirtymisdiagrammi) Inventoinnissa 2007 ei havaittu muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä rantavyöhykkeellä.
- Kartta sivulla 6
- Kuvat seur. sivulla (kuvat on otettu löytöalueen reunasta n. 50 m etelään, koska löytöpaikan kohdalla oli liian tiheä kasvillisuus, topografia on koko rantavyöhykkeellä identtinen)

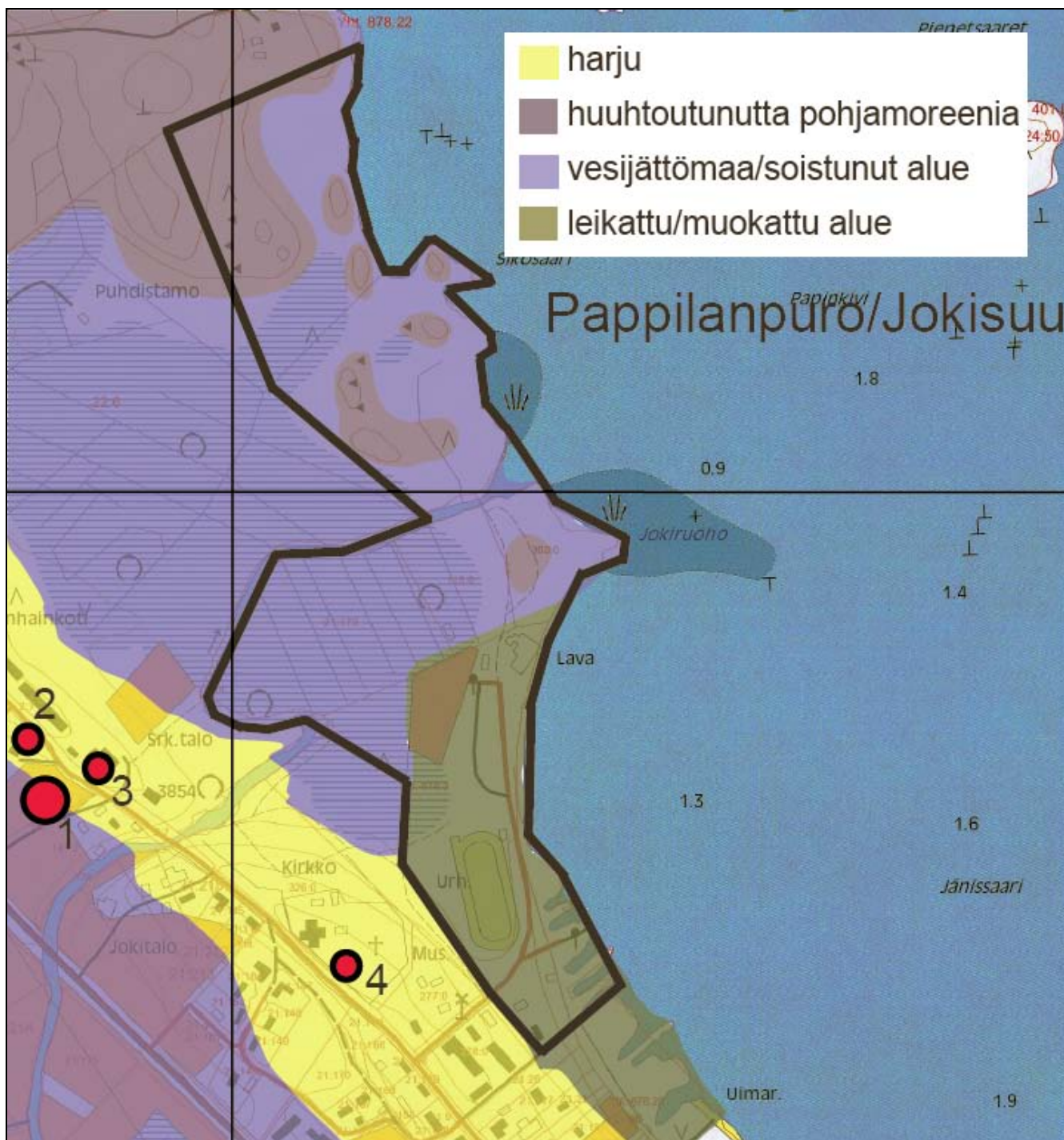

Kuva 4. Rantavyöhyke Sammalisniemellä, kuvattuna etelästä

Kuva 5. Rantavyöhyke Sammalisniemellä, hiekkapalle, etelästä. Kuvat H.-P. Schulz

Pappilanpuro/Jokisuun kaava-alue

pohjakartta © Lestijärven kunta

Kartta 4. Pappilanpuro/Jokisuun kaava-alue: maaperä, pintamuodostelmat; lähilöydöt: 1 asuinpaikka, 2-4 irtolöytö. Tutkimusalueen raja paksuna viivana, mk n. 1:7500.

Tutkimusalue sijaitsee Lestijärven kirkonkylän pohjoispuolella harjun ja järven välissä. Alueen pohjois- ja keskiosa on kokonaan vesijättömaata ja soistunut, korkeammat kohteet ovat huuhtoutunutta pohjamoreenia, enimmäkseen kivikkoa. Alueen eteläosa on hiekkamaata. Urheilukentän ja

Discolandin lavan välinen osuus on leikattu ja koko rantavyöhyke muokattu ja sinne on ajettu runsaasti täyttömaata. Alkuperäinen rantaviiva on hävinnyt, ja koskematonta maapinta on enää hyvin vähän alueen etelänlaidalla säilynyt.

Koska alue on inventoijalle hyvin tuttu (on asunut 7 vuotta paikkakunnalla) inventointi keskittyi harjun läheiseen alueen ja pohjoispuolella olevan korkeamman alueen pintatarkastukseen. Merkkejä kiinteistä muinaisjäänöksistä ei havaittu, eikä niitä ole odotettavissakaan maaperän ja alueen maankäytön takia.

Läheisellä harjulla on kivikautinen asuinpaikka (Lestijärvi 11 Kirkonkylä/Siltala) (1) ja kolme löytöpaikkaa: reikäkivi, Lestijärven museo (2), kourutaltoa KM 3166:2 (3) ja nelisivuinen talta KM 15866 (4). Harjun lounaispuolella oli harjun patoama järvi, ei ole tiedossa, koska Pappilanpuro puhkesi harjun ja järvi kuivui. Siltalan asuinpaikka on ilmeisesti sijainnut silloisen järven rannalla; irtolöydöt liittyvät mahdollisesti Siltalaan asuinpaikkaan.